

N:o 161.

Af Herr C. E. Hjelm: Om tillägg till 9 § 2 mom. af Kongl. förordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna för hemmansklyfning och jordafsöndring.

I förordningen angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring af den 6 Augusti 1864 föreskrifves uti 9 § 2 mom. "Afhandling rörande jordafsöndring skall ingifvas till Vår Befallningshålvande, som har att tillse, huruvida den i afseende å afsöndringens storlek är med denna förordning öfverensstämmande, samt pröfva den öfverenskomna afgälden och densamma, der den befinnes tillräcklig, fastställa, i annat fall högre lämplig afgift bestämma."

Detta stadgande, som tillkommit för att skydda hemman, från hvilka afsöndring skett, från ödesmål, torde för de delar af riket, der odlingen mera framgått, der jorden är mera dyrbar, afstånden kortare och befolkningen större, icke vara egentligen skadligt för det allmänna och enskilda; men inom mera glest bebodda delar af riket, der odlingen är inskränktare, klimatet hårdare, afståndet större och befolkningen ringa, lägger det ovedersägligen hinder i vägen för den senares starkare förökning, den medellöses förvärf och uppodlingens raskare fortskridande.

För stadfästelses vinnande på afgälden å jordafsöndring måste sökanden bifoga bevisande inlagor från häradsskrifvare, kommunalmyndighet, kronolånsman och landtmätare m. fl., af hvilken senare mätningar och värderingar måste göras, när nödiga handlingar saknas.

Till kostnaderna för allt detta komma vidare utgifter till ombud i residensstaden, lösen för handlingarne, skrivarebiträde för den mindre kunnige m. m., hvilket allt tillsammanlagdt ofta öfverstiger den upplåtna jordens värde.

Den medellöse arbetaren eger icke annat kapital än sin arbetskraft, genom den kan han åtminstone inom Norrland väl förskaffa sig en icke odlad afsöndringslägenhet, genom att han småningom kan betala den med arbete, men för ofvan-

berörda utgifter måste han hafva kontanta penningar, och då han icke förmår dem anskaffa, tvingas han afstå det erljudna tillfället att förskaffa sig en *egen* jordlägenhet och ett *eget* hem. Ett stycke jord för arbetaren, som han själf eger, med ett hem bidrager icke blott till familjens utkomst och skyddar kommunen för tunga, utan det höjer äfven sedlighetskänslan, sjelfaktningen, tron på framtiden och förmågan att kunna hjälpa sig själf; hans barn erbålla tillfälle att få lära sig arbeta, under det de bidraga till sitt uppehälle, och hela familjen fästes genom *egandet* med starkare band vid fäderneslandet.

Underlättande af jordafsöndringars tillkomst inom de mindre befolkade delarne af riket bidrager äfven till odlingens raskare fortgång och befolkningens tillväxt, hvari genom de nationela tillgångarne äfven vinna i styrka.

Inom de mindre odlade orterna har hvarje hemman in- och afrösningsjord, vanligen af olika uppskattningsvärden, äfvensom en mängd olika in natura utgående tyngder, hvilka ofta förändras. — Vid afgäldens bestämmande skall allt detta, i förhållande till afsöndringens beskaffenhet, tagas i beräkning, äfvenså hemmanets öfriga förmåner, hvilket gör, att äfven den skickligaste kameralist häruti kommer till korta, och afgälden måste sålunda blifva ett blott antagande af ett riktigt resultat, hvarföre också vederbörande i de flesta fall stadfästa hvad öfverenskommet är mellan säljare och köpare; äfvenså har staten här åtagit sig ett förmynderskap för den ena parten, men icke för den andra, hvilket, alldenstund vid köp af jordafsöndring, då det är fråga om mindre värdefull jord, såsom ofta är händelsen i rikets norra del, köpesumman rättas efter afgäldens storlek, kan leda till ingrepp i eganderätten, ty om afgälden bestämmes högre än aftalet omfattar, och den af vederbörande verkställda förhöjningen i och för sig betraktas såsom ränta på motsvarande kapital, nödgas köparen i själfva verket betala den afsöndrade lägenheten dyrare än köpeafhandlingen bestämmer, alldenstund Konungens befallningshafvande icke kan göra motsvarande nedsättningar af den öfverenskomna köpesumman.

Berörda stadgande är sålunda för afsöndringen af icke odlad jord från hemman med för alltid bestämda egoområden *öfverflödigt*, för de norra orterna *skadligt* och kan leda till *orättvis beskattning* samt *intrång* i eganderättens helgd. — Det synes sålunda icke vara skäl att bibehålla det till hela sitt närvarande omfång, och då 7 § uti här berörda förordning icke tillstädjer, att mer än en viss del får afsöndras, hvaröfver häradsrätterna lätt kunna tillse, att icke öfverträdelse göres, torde, för underlättande af odlingens skyndsamma fortgång i våra obygder och det egna förvärfvets befrämjande, någon pröfning och särskild stadfästelse af denna afgäld för inom rikets norra län gjorda afsöndringar af icke odlad mark, ej böra ifrågakomma, utan kunna bero vid hvad köpare och säljare sins emellan bestämt, hvarföre jag får föreslå;

att Riksdagen i underdånighet hos Kongl. Maj:t anhåller om ett tillägg i 9 § 2 mom. af Kongl. förordningen af den 6 Augusti

1864 sålunda: dock må inom rikets nordligare län, då afsöndringslägenheten icke öfverstiger 50 kvadratrefvar ouppodlad jord, samt sker från hemnan som undergått laga skifte, afgälden utan stadfästelse få förblifva vid hvad mellan afsöndringsgifvare och tillträdare öfverenskommet är.

Stockholm den 28 Januari 1871.

C. E. Hjelm.

N:o 162.

Herr C. E. Hjelm: Angående underhållsskyldigheten af by- eller utfartsvägar.

Vid sidan af de nyare, mera fullkomliga kommunikationerna samt lands- och häradsvägarne, hvilka till följd af bestämda, strängt tillämpade och öfvervakade föreskrifter väl underhållas, finnes ett annat slag, numera äfven allmänna vägar, hvilka i det närmaste äro af lagstiftningen förbisedda, och äfven af dem, som hafva åliggande att dem underhålla; hvarföre de ock — till öks förstörande, till tids förödande och icke så alldeles sällan till människohfs förspillande, genom att läkarevård och medicin icke kan inom rätt tid anskaffas — ofta, på många ställen alltid, äro i det närmaste ofarbara. Dessa äro de så kallade "byavägarne", hvilka numera icke äro att anse såsom enskilda, utan såsom allmänna, samt böra såsom sådana, då de äro utfartsvägar för en större eller mindre menighet, efter behof underhållas och derutinnan öfvervakas.

I hela riket utgöra byavägarne flera tusende mil, och många hundra tusen af landets bebyggare hafva *endast* genom dem utfart till platser med bättre ordnade kommunikationer; blott inom den församling jag tillhör finnas byavägar sammanlagdt